

להנימא ברמיזא

רמזים, ציצים ופדחים, המעטרים את הלימוד השבועי

השבוע בפרשה אנו זוכים לומדים את פסוקי התורה הקדושה על ענין הקרבת קרבן פסח, כאשר בשבועות האחרונים - וגם השבוע - זכינו לעסוק רבות בסוגיות סביב ענין זה במסגרת הלימוד של "אהבת תורה" בפרקים "תמיד נשחט" ו"אלו דברים". והנה, ידוע מאמר העולם על כך, שכאשר אדם זוכה ללמוד בגמרא ממה שנאמר באותו שבוע בפרשה, הרי זה סימן מובהק שהוא זוכה ללמוד 'תורה לשמה'.
 ובענין זה מן הנכון להביא מה שהיה מרגלא בפומיה של ראש הישיבה וחבר הביד"צ, הגה"צ רבי משה שובקס זצ"ל לומר, שאליבא דאמת אין מקור מוסמך למאמר עולם זה. אלא, שהיות ובימינו ישנם כאלו שאינם מקפידים כראוי ללמוד את פרשת השבוע חורשי", לכן אם אדם יודע בעת לימוד הגמ' שענין זה נשנה השבוע בפרשה - הרי זה סימן שהוא לומד את פרשת השבוע, שלימוד זה הינו 'לשמה' ממש ללא שום פניות...

"והיית אך שמח לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה".

בספה"ק "שפת אמת" (לחג הסוכות) מבאר דברי גמרא אלו ב"דרך הלצה", ש"לרבות לילי יום טוב האחרון" הכונה ל"אחרית הימים בגלות, שהימים דומין ללילות". ו"אף על פי כן מבטיח הכתוב, שנוכל לעורר השמחה". וממשיך ומפרש, ש"אך" הוא לשון גניחה, "כי במקום קרבנות המוספין אומרים היום 'ומפני חטאינו', שמצפין לחזור להשי"ת, ומעוררין בזה השמחה. לכן 'אך' לשון מיעוט, שאין השמחה בשלימות...". עכ"ל"ק.

"מתיר רבא: 'ההלל והשמחה שמונה', ואי אמרת בעינין זביחה בשעת שמחה, הא זמנין סגיאיין דלא משכחת לה אלא שבעה... אלא אמר רב פפא, משמחו בכסות נקיה ויין ישן".

התוס' במסכת סוכה (מב ע"א) הקשו בדומה למה שהקשתה הגמ' בסוגיין, שאין שייך לאכול בשר שלמים לשם 'שמחה' בכל שמונת ימי החג, הרי 'אין שלמים נאכלין לשני ימים ושני לילות, נמצא דבלי מוצאי שבת לא יאכל שלמים...'. ומתריצים: "ויש לומר כדאמר רב פפא פ' אלו דברים (בסוגיין) על קושיא אחרת, 'משמחו בכסות נקיה ויין ישן', הכא נמי נימא הכי".
 על פי דברי התוס' יש לומר מדוע מנהג רבותינו הקדושים מבעלזא לערוך במוצאי שבת חול המועד סוכות "לאכעדיגע מלוה מלכה", כיון שלאור דברי התוס' הנ"ל נמצא, שה'שמחה' במוצאי שבת חול המועד נעשית ע"י "יין ישן". והרי כתוב בפסוק ש"יין שמח לבב אנוש", ולכן נקראת סעודת מלוה מלכה זו בשם "לאכעדיגע מלוה מלכה".
 הלימוד החשוב הרב שמואל זאב בעק שליט"א

"תנא מיניה ארבעין זימנין, ודמי ליה כמאן דמנחא בכיסיה".

החיד"א ז"ל בספרו "דבש לפי" (מערס"ת) מבאר מדוע תנא מיניה דווקא ארבעין זמנין ומה הייחודיות שיש במס' זה, כי "מנין זה של ארבעים, הוא כנגד ארבעים יום שניתנה תורה, כמו שאמרו בתענית" ו"ל הגמ' שם: "ד"ל הוה מסדר מתנייתה ארבעין זמנין, כנגד ארבעים יום שניתנה תורה".
 והמהר"ם שייך במס' כתובות (ג. א): מבאר מדוע נקטה הגמ' דווקא "דמי ליה כמאן דמנחא בכיסיה", וזה לשונו שם: "ודמיא ליה כמאן דמונח בכיסתא" - לא קאמר 'כמונח בקופסא', ואדרבה, אדם עשוי למשמש בכיסו כל שעה (עי' ב"מ כא, ב), דבאמת הכי פירושו. וכן נראה, דאף על גב ד'תנא מיניה ארבעים זימנין', אפילו הכי 'דמי ליה' בעיניו כאילו לא תפסו בכח זכרונו, רק 'כמאן דמונח בכיסו' וממשמש בו כל שעה...". עכ"ל.

להידודא חידושים וחידודים על הלימוד השבועי

להיכן הרחיק יהודה בן דורתאי, כדי שיפטר מקרבן פסח?

איטא בגמרא (דף ע"ב): "תנאי, יהודה בן דורתאי פירש הוא ודורתאי בנו, והלך וישב לו בדרום". וביאר רש"י: "רחוק מירושלים, שלא לעלות להרגל ויתחייב בפסח ובחגיגה".
הנה, בדין זה של פטור ממצוות קרבן פסח למי שהיה בדרך רחוקה, מצינו מחלוקת בין האחרונים. **הצל"ח** (במכילתין דף ג ע"ב) כתב בפשטות, שמי שמתגורר ברחוק מקום "לא מצינו שיהיה מחוייב לעלות ולהתקרב קודם זמן הפסח, ובי"ד שמוגיע הזמן - הרי הוא בדרך רחוקה". ולפי שיטתו אתי שפיר מה שיהודה בן דורתאי הרחיק מירושלים לדרום, כי בכך לא יחול עליו כלל החיוב של הקרבת קרבן פסח.

ואולם, ה"מנחת חינוך" (מצות ה') חולק על דברי הצ"ח וכותב: "דבריו אינם מובנים לי כלל, דודאי מצות עשה על כל ישראל לעשות הפסח, ככל מצות עשה שבעולם, ומחוייב לילך מקצה הארץ להתקרב עצמו כדי לקיים מצות עשה. אך אם עבר והוא בדרך רחוקה - יש דינים שצייתה התורה, אבל בודאי מחוייב להתקרב ולקיים מצות עשה!".

אלא, שעל שיטתו יוקשה ממה שאיתא בסוגיין, שיהודה בן דורתאי הרחיק מירושלים כדי שלא להתחייב בקרבן פסח, ולפי דברי ה"מנחת חינוך" נמצא שאסור לעשות כן, וכי ככל שירחיק האדם - עדיין יכול עליו החיוב.

וה"מנחת חינוך עצמו מבאר על פי דברי התוס' לעיל דף ג ע"א, שמשמע מדבריהם שהדר בחו"ל לא חל עליו החיוב של קרבן פסח. ולפי"ד כותב, שיש לומר שיהודה בן דורתאי הרחיק לדרום - היינו לחוץ לארץ, ולכן נפטר מהקרבת הפסח.

עוד יש לומר על פי דברי ה"חזון איש" (או"ח סי' קכד) שכתב, כי "אף על גב דבטל מצות ראייה ומצות שמחה, נראה דלמגדר מלתא עביד הכי, כדי להעמיד הדין על תלו". ולכאן לא הזכיר החזו"א את ביטול הקרבת הפסח, כיון שס"ל כהצל"ח. ובכל זאת, לשיטת המנח"ח אפשר לתרגם ג"כ כדברי החזו"א, שכן דורתאי ביטל את הפסח כדי למגדר מילתא.

[ובעסקנו בזאת, נביא את שכתב כ"ק מהר"ם **מבילגורי** זי"ע אודות קביעת מגוריו של כ"ק מן מהר"א זי"ע בארץ ישראל בעיר תל אביב - ולא בירושלים עיה"ק, שבאמרו למן זי"ע שאולי יישארו בירושלים לכל הפחות עד לאחר חג הפסח, אמר לו מרן: "אדרבה, הרי עיקר טעמי שאני רוצה לעקור דירתך, נסוב על זה שאין רצוני להיות בחג הפסח בירושלים ת"ו, והנני חושב שאתה מבין טעמי"...

וכותב על כך כ"ק מהר"ם, ש"אולי כוונתו על פי מה שכתב בשו"ת 'התעוררות תשובה' (סי' רפג): 'ליישב דעת הני רבנים הגאונים הקדושים זצ"ל שדרו בעיר הקודש צפת ולא עלו למעלה בקודש לירושלים מתחילת ביאתה שמה לארץ"... ויש לומר לפי מה שפסק הרמב"ם בהלכות בית הבחירה (פ"ו הט"ו) שמקריבין בזמן הזה אע"פ שאין בית... אבל אותן שרחוקים יותר והמה בכלל 'מי שהיה בדרך רחוקה"... ולכן 'בני צפת מתחכמים שלא יהיו מעיקרא חל החיוב עליהם ולפטרם, הן מצד שאנוסים המה (שאינם יכולים להקים מוצא מחמת המלכות) והן מצד שהם בדרך רחוקה"... ומהאי טעמא לא רצה מרן זי"ע להיות בירושלים בחג הפסח, כדי שלא להכנס כלל לחיוב של קרבן פסח.

ודברים אלו של ה"התעוררות תשובה" אתי שפיר רק לשיטת הצל"ח, אבל ה"מנחת חינוך" פליג עלייהו, כאמור.]

שטיבל "אהל משה" באנטווערפן

הגבאי: ידידנו הגבאי הנמרץ הרב **יצחק פארבער** שליט"א, העושה לילות כימים להצלחת החברה הק' בשטיבל. **מספר הלומדים:** כ-70 אברכים ממחללי השטיבל, מכל השכבות והגילאים, משתתפים במסגרת "אהבת תורה"! **מספר הנבחנים במבחן האחרון:** כ-50 לומדים!

ה'חבורה' השבועית: מדי שבוע מתכבד אחד הלומדים לסכם את הדפים הנלמדים, כשכלל הלומדים משתתפים ודנים וכל אחד מוסיף נופך מיוחד מדלילה. **פעילות מיוחדת:** חיזוש מיוחד קיים בשטיבל זה, כאשר מדי חודש מתאספים כלל הלומדים ביום הבחינה ללימוד ארוך בצוותא במשך כמה שעות בבית המדרש, כשכיבוד נרחב מוגש כיד המלך, וקול התורה בוקע רקיעים. הלומדים בוחנים ומאתגרים זה את זה, וישנה 'ריתחא דאורייתא' עזה בחלל השטיבל... כמו כן, מדי פעם נערכים 'מסיבות של מצווה' וכינוסי חיזוק בשטיבל, שנועדו לגבש את הלומדים, לחזקם ולעודדם. רק בשבוע האחרון התאספו כל בני החבורה, חדשים גם ישנים, לסעודת 'ראש חודש שבט' דשנה, בה נישאו דרשות והתקיימו דיונים פוריים בין בני החבורה בדרכים המועילות לשינוי ולזיכרון, ולשיפור הלימוד. **מסר מיוחד מהגבאי:** "באופן מאוד ייחודי, משתתפי 'אהבת תורה' בשטיבל 'אהל משה' הפכו למעין 'חבורה' אחת, שכל כולה נסובה סביב 'אהבת תורה', כאשר בני החבורה מפלפלים עם הם זה בלימוד בכל עת, ומשגרים זה לזה באופן קבוע הערות וחיידות בענייני הסוגיות הנלמדות. מחזה נפוץ הוא לראות את לומדי אהבת תורה של 'אהל משה' נתחמלים זה בזה באמצע הרחוב, כשהשיחה ביניהם גולשת עד מהרה לנבכי הסוגיות הנלמדות... אשרינו מה טוב חלמינו שזכינו לכר!"

להתוודע ולהגלות

נתונים מעניינים על פעילות חברת "אהבת תורה" בשטיבלעך החסידי בעלזא ברחבי תבל

לספר סיפור שבועי במעלות התורה, אהבתה ושקידתה

צר ומצוק מצאוני - תורתך שעשעי!

בשבוע הקרוב יחול ט' בשבט - "יום ההצלה" של האחים הקדושים כ"ק מרן מהר"א זי"ע וכ"ק מהר"ם מבילגורייא זי"ע, אשר ביום גדול זה דרכה כף רגלם לראשונה בארץ ישראל, בהגיעם לחוף מבטחים אחר נדודים ארוכים ושנות סבל מרים תחת ידי הזדים הארורים שבקשו את נפשם רח"ל, עד שביים זה מצאה נפשם הדוויה מרגוע ומנוח על אדמת הקודש.

לקראת יום גדול זה, נקדיש את הידיעה הפעם להפניית זרקור אל דבקותם הבלתי נלאית של האחים הקדושים בתורה הקדושה, כאשר גם בימי צר ומצוק, בהיותם שרויים בעיצומם של ימים קשים ומרים, בסבל וצער בלתי ניתנים להשגה, בכל זאת גרסה נפשם לתאבה אל משפטי ה' שצדקו יחידו, וגם באותם זמנים קשים מנשוא באה לידי ביטוי גדלותם העצומה בתורה ודביקותם התמידית בה.

אחת הנסיעות היותר מסוכנות שעברו האחים הקדושים בשנות הגלות האיזומה - אם לא הקשה שבהן, היתה הנסיעה מגיטו באכניא שבגאליציה אל מדינת הונגריה, שנערכה בחודש אייר שנת תש"ג. היתה זו נסיעה בשטח הנאצי הכבוש, תחת עיניהם הבולשות של קציני גסטאפו רבים ששרצו בכל הדרכים וארבו בכל פינה. ואם 'כל הדרכים בחזקת סכנה', על אחת כמה וכמה נסיעה שכזו -

למרות התנאים הקשים מנשוא של מסע מסוכן ומבעית זה, תחת סכנת חיים של ממש וחשש מוחשי של 'פיקוח נפש', בכל זאת - במהלך הדרך שוחחו ביניהם האחים הקדושים בדברי התורה הקדושה, בה מצאו מרגוע ומנוח לנפשותיהם הדוויות.

וכה מסופר בספר **"פרשת גדולת מרדכי"** (פרק כ"ט):

בשעת הנסיעה, ישב כ"ק מרן מהר"א זי"ע אחוז שרעפים כדרכו, וכ"ק מהר"ם זי"ע הבחין על פניו איך מתייסר הוא בצרות ישראל ורצה להניח קצת את דעתו.

פתח אפוא ואמר לו:

בעת המלחמות שאירעו בפרעשבורג, לא ידע רבה של העיר, ה"חתם סופר" זי"ע, מה עליו לעשות. האם לברוח

מהעיר אל מקום מקלט, או להישאר יחד עם בני עדתו. פתח ה"חתם סופר" את הגמרא במסכת חולין, וזו נפתחה לפניו בדף מ"ו, שם, בעמוד א' מצא את הגמרא שאינה מובנת על פי הפשט.

מסופר שם על חיילי השלטון שפלשו לפומבדיתא, ורבה ורב יוסף ברחו מן העיר. מצא אותם רבי זירא ואמר להם: בורחים, מה שאמרו שאם ניטל הכבד ונשאר ממנו כזית אין הבהמה טריפה, צריך שיהא הכזית במקום מרה. רב אדא בר אהבה אמר, במקום שהיא חיה. הלכך בעינין כזית במקום מרה ובעינין כזית במקום שהיא חיה. התפלא על כך ה"חתם סופר": הרי היתה זו שעת הסכנה, הם נמלטו מהחיל הפולש; האם זה מה שהטריד אותם כעת, היכן צריך שישאר כזית מן הכבד בכדי שלא תהיה הבהמה טריפה?!

וביאר ה"חתם סופר" את פנימיות היכוח ביניהם. כי הדיון הנסתר היה בעצם על תפקידו של הצדיק בשעת הסכנה. רבי זירא סבר שבכדי להציל את גופו של הכלל הנתון בסכנה, צריך שישאר ממנו כזית, הלא הוא הצדיק שבזכותו חי כל הגוף של

כלל ישראל, ולכן אמר רבי זירא לרבה ורב יוסף שעליהם להישאר במקום מרה, במקום המרה והצרה, בכדי שבזכותם יינצלו כולם. אבל רב אדא בר אהבה סבר להיפך, על הצדיק להיות דווקא במקום שהיא חיה, במקום בו ישאר בחיים, כי בלעדי כזית זה, כל חיותו של הכלל בסכנה.

על כך אמר רב פפא: הלכך בעינין כזית במקום מרה ובעינין כזית במקום שהיא חיה, שהצדיק ומורה הדור יהיה אמנם במקום שהיא חיה, ודווקא בכדי שיוכל לתת את דעתו ולהתפלל על אלה הנתונים במקום מרה. מכך הסיק ה"חתם סופר", שעליו לצאת מן העיר אל מקום מקלט, עד יעבור זעם.

סיים כ"ק מהר"ם ואמר אל אחיו, כ"ק מרן מהר"א זי"ע: **כבר הייתם די במקום מרה, ועתה הגיעה העת שתגיעו למקום שהיא חיה, ולהשפיע ישועה לכלל ישראל ---** כשמוע כ"ק מרן זי"ע את דברי אחיו נחה דעתו, והוא הרעיף שפע ברכות לכלל ישראל, לישועה הקרובה במהרה.

עוד מובא שם מכתבי כ"ק מהר"ם זי"ע, שרשם מה שאמרו לו אחיו כ"ק מרן זי"ע באותה נסיעה, וז"ל:

"בשנות הזעם, כשניצלנו על ידי הקצין שבא מהונגריה יצ"ו והעלה אותנו ברכבו מבאכניע להונגריה יצ"ו כידוע, אמר כ"ק אחי [שליט"א], דאיתא בגמרא (מעילה ז, ב) בעובדא שהיו בני ישראל צריכים לישועה ובא השד בן תמליון להציע עזרתו, ואמר רבי שמעון בן יוחאי: 'יבא הנס מכל מקום', עיי"ש".

בספר **"עיר וקדיש"** (פרק ז) מסופר:

בימי צרה ועברה, כששהה כ"ק מרן מהר"א זי"ע בגיטו באכניא, נכנס אליו הגאון רבי **יוסף הירש זצ"ל**, שהיה אברך צעיר שנסמך להוראה ורבים נזקקו לו בשאלות הלכתיות.

בין הסוגיות שנידונו היו שאלות של דיני נפשות, שרבי יוסף הירש חשש לפסוק בהם. פעם הובאה אליו שאלה מורכבת וסבוכה, וברוב מבוכתו הוליקוהו רגליו למקום שהותו של מרן ואמר, כי אינו מסוגל לפסוק לבד והוא מוכרח לקבל סעד והדרכה ממרן. השיב לו מרן שיבוא למחרת בשעה נקורבה.

בבואו למחרת היום, קם מרן על רגליו והאזין לשאלה וביקש ממנו שיציע גם את הצדדים והסברות שהוא השיג בעצמו, ואז הרהר מרן כמה דקות והחל להזכיר במהירות מספרים שונים העוסקים העניינים הנוגעים

לצדדים העולים בשאלה זו. כה מהירה היתה סקירת כל דברי הגאונים, עד שאפילו רבי יוסף הירש בעצמו, שהיה 'מונח' היטב באות סוגיות, בקושי הצליח להבין ולהשיג את דברי מרן. בין הספרים שהזכיר מרן היו ספרים עתיקים וחידישי תורתם של גאוני ליטא וגדולי ארצות המערב.

כשסיים מרן לערוך את כל הצדדים העולים מדברי הספרים הללו, שאלו רבי יוסף הירש: ומה ההלכה למעשה? הרהר מרן כמה דקות, ופסק את דעתו כיצד לפסוק. מני אז, במשך כל אותה תקופה, היה רבי יוסף מגיע למרן בשעה יעודה ומציג בפניו את השאלות הסבוכות, ומרן היה מורה הוראה בדרך זו, תוך שהוא חושף את עוצם גאונו ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, וכל זאת בימים טרופים וקשים אלו של המלחמה האיזומה, כשמחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה ---

בעליל הוכח באותם ימים קשים, כי דברי הכתוב "לולי תורתך שעשועי - אז אבדתי בעניי" מתקיימים במוחש ברבותינו הקדושים, זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל.

כ"ק מרן מהר"א זי"ע בעיר פעסט בשנות הזעם

לברך לעלה ולקלם

לעילוי נשמת

אבינו עשרת ראשנו הנעלה, איש חסיד בכל נפשו ומאדו, הרביץ תורה לעדרים רבות בשנים והחדיי בקרבם אהבת תורה ויראת שמים, השכים קום להנות בתורה הקדושה. היה דבוק ברבותינו הקדושים מבעלזא בכל ימי נפשו. האי גברא רבה ויקירא

הרה"ח מוה"ר **נפתלי פירר ז"ל**
בן הרה"ח מוה"ר **חיים מנחם ז"ל**
נלב"ע ביום ד' שבט תשס"ו

הונצח ע"י בניו החשובים שיחי'

חברת "אהבת תורה - בית שמש"

מזל טוב וגדיא יאה

טנא מלא ברכת נשלח מעומק הלב קדם מכובדנו היקר. איש חי ורב פעלים לתורה ולתעודה. אשר פועל גדולות ונצורות להרפת קרן "אהבת תורה" בעירנו. ה"ה

הרה"ח ר' **אהרן דמן שליט"א**

גבאי חברת "אהבת תורה - בית שמש"

להגל שמחת נישואי בנו בכורו החתן **כמר דוד יוסף שיחי'**
בסימן טוב ובמל טוב. בשעה טובה ומוצלחת

פאקרה, פארה, פארה, פארה - פארה - פארה

מזל טוב!

ברכת מזל טוב לידידנו היקר והנעלה, מחשובי לומדי "אהבת תורה"

הרה"ח ר' **גדליה רייכמן שליט"א**
להגל השמחה השרויה במעונו בלידת בתו **במ"ט**

לעילוי נשמת

הגה"ח מוהר"ר **אביגדור אלכונים ז"ל**
בן הרב ר' **נחמיה ז"ל**
נלב"ע ד' שבט תשע"ג